

Intervju: Pedi Ešdaun, visoki predstavnik za BiH: "Brine me ono što čitam o aferi AM Šped"

Opada moć nacionalista, a raste opasnost od kriminala i korupcije * Vjerujem u djela i programe, a ne pojedince i njihove stranke * Od septembra starta Visoko sudsko vijeće

Ešdaun: Ne potcjenjujte moju odlučnost

Šetnja Baščaršijom

HR: Vrlo mi je drago da sam ponovo u BiH. Zadivljen sam promjenama nabolje u Sarajevu i mislim da biste se i sami trebali svakodnevno podsjećati na to. Sarajevo, međutim, nije BiH. Situacija izvan ovog grada, koji sada već počinje izgledati kao svaki drugi evropski grad, mnogo je teža, postoje mjesta u kojima se i dalje opstruira mirovni proces, ne prihvata zakonitost, ali, u cjelini, BiH mi izgleda kao mnogo sigurnija nego što je to ikada bila tokom mojih posjeta.

Evropljani gledaju na BiH kao mračno mjesto. No, istina je da su napreci mnogo veći ovdje nego što je to slučaj sa mojom domovinom – Sjevernom Irskom ili sa Baskijom u Španiji.

Veliki uspjeh

Želio bih da su ljudi ovdje svjesni toga. Ovo je pravo čudo, kaže na početku razgovora za "Dnevni avaz" Pedi Ešdaun, visoki predstavnik za BiH.

Ovaj ekskluzivni razgovor trebali smo voditi u rezidenciji u

koju se netom uselio. To je ista kuća u kojoj je boravio njegov prethodnik, Wolfgang Petrič. No, Ešdaun je odlučio da prvi razgovor za bh. Medije uradi u Gradskoj kafani u Ferhadiji.

DA: Vratili ste se sa kraćeg puta po BiH. Posjetili ste Bijeljinu, mjesto grozних zločina i etničkog čišćenja počinjenog 1992. godine. Kakvi su dojmovi?

HR: Da. Svi znamo šta se desilo u Bijeljini i zato sam bio jako dirnut izuzetnom hrabrošću povratnika. Nakon što sam posjetio jednu bošnjačku porodicu i razgovarao sa njima, kazao sam da sam ohrabren onim što vidim, ali da još ima puno crnih rupa. Jedna od njih su i izuzetno loši uslovi u kojima žive bijeljinski Romi. Ono što sam vidio, kako žive ti ljudi sada, skandalozno je.

Druga crna rupa je vladavina zakona. Moć, pa samim tim i opasnost od nacionalizma, izgleda da opada. Sporo, ali se to dešava. No, povećava se razorna moć i destrukcija kriminala. Više sam nego odlučan da to, radeći sa bh. vlastima koje se moraju obavezati na to, promijenim.

Problemi sudstva

DA: Kako se kanite boriti protiv toga?

HR: Institucijama. Stvorit ću, najkasnije do kraja jula, Visoko sudsko vijeće i vjerujem da će ono početi da djeluje. Ono će imati zadatak da očisti vaš pravosudni sistem. Ne želim da se ovo shvati kao moja ocjena da su svi sudije ovdje loši. Ima jako dobrih i odlučnih ljudi među njima. Ali, činjenica je da ih imate dvostruko više nego Njemačka, a rade svega četvrtinu onoga što rade njihovi kolege u toj zemlji. Previše je ljudi koji su bogati i sa jakim vezama, koji se izvuku, prolaze nekažnjeno.

Zato sam odlučio da se u OHR-u stvori jedna grupa koja će se baviti ovim problemima. Radi se o jedinicama koje će počistiti stanje u pravosuđu, predložiti promjene zakona (koju vodi Zoran Pajić i sastoji se mahom od ljudi iz BiH), dati amandmane na propise koji će olakšati hapšenje kriminalaca i lopova i omogućiti otvaranje novih radnih mjesta.

Također, formirat ćemo jedinicu koja će se baviti slučajevima ozbiljnog kršenja zakona i korupcije. Ona će pojačavati akcije koje poduzima vlast kako bi se pronašli oni koji su krivi i priveli licu pravde.

Želim istaći da sam odlučan da se oni koji se ogriješe o zakone nađu pred sudom, da imaju pošteno suđenje i da se, ako se dokaže da su krivi, osude u skladu sa zakonom. Na meti će mi posebno biti oni koji švercuju bijelim robljem, zloupotrebljavaju budžetska sredstva i javne fondove, korumpirani su.

DA: Jeste li već detektirali svoje glavne protivnike ovdje?

HR: Nestrpljenje međunarodne zajednice pojavljuje se kao veliki problem. U BiH ljudi moraju razumjeti da vam ponestaje vremena. Tokom posjeta zapadnim državama dobio sam garancije da će mi pomoći, iako su istakli da su već predugo ovdje i da ih to jako puno košta. No, pomoć koju su mi obećali uslovili su rezultatima. Oni ih očekuju vrlo brzo.

Nadalje, ljudi u BiH ne vjeruju u sebe. Oni su izgleda još uvijek u postratnom šoku.

Ovo je predivna zemlja sa sjajnom budućnošću i ne vidim šta bi vas moglo spriječiti da postanete prosperitetni poput Slovenije i blizu Evropi kao Hrvatska i jednako bitna kao ove dvije zemlje. Vaša etnička izmiješanost velika je prednost i samo trebate vjerovati sebi i biti manje strpljivi prema vašim političarima i službenicima javnih službi. Vjerujte u snagu

promjena.

Izborna očekivanja

DA: Kada govorimo o promjenama, slijede izbori. Šta očekujete?

HR: Radije bih rekao čemu se nadam i čega se bojim. Strah me je da ljudi neće htjeti glasati. Razgovarao sam sa dosta ljudi koji ne namjeravaju glasati. Oni ne vjeruju u promjene, političari su ih iznevjerili i jako se bojim da će manje ljudi izaći i glasati. To bi bilo pogrešno.

Reforme su nužne i oni koji ih žele provesti moraju dobiti priliku za to. Ako se to ne desi, nećemo uspjeti. Do kraja registracije ostalo je oko dvije sedmice i bojim se da ljudi ne razumiju da je bi sudbina ove zemlje mogla ovisiti o tome.

Ne očekujem da da će ljudi moći zaboraviti prošlost, već da će se fokusirati na budućnost.

DA: Imate li neke svoje favorite? Neki od ovdašnjih političara već pričaju da su Vaši prijatelji i da Vi i OHR podržavate baš njega i njegovu stranku.

HR: Imam jako puno prijatelja, ali to ne znači da ga politički podržavam ili ne. Da se razumijemo, ne podržavam niti bilo koga pojedinačno, niti bilo koju stranku. Neka ljudi ove zemlje odluče kome će dati svoj glas. Ja ću podržati djela i programe. I svako ko to ponudi – imat će moju podršku.

DA: Nakon prošlih izbora, uz pomoć međunarodne zajednice formirana je Alijansa za promjene. Da li se opet može desiti da međunarodna zajednica uradi isto?

HR: Mislím da smo sada u zrelijoj situaciji kada su ljudi još bolje upućeni u politiku i vjeruju više u demokratiju. Želim istaći da je moja politika sada i u budućnosti da podržavam

djela i programe, a ne pojedince i određene stranke. Bitno mi je šta će ljudi raditi ovdje, a ne ono što oni govore.

DA: BiH je već sada suočena sa nizom skandala koji potresaju i ovu vlast. Zloupotrebe u Upravi carina RS, VRS špijunira SFOR, AM Šped drma federalnu vladu, a očiti su veliki problemi u MUP-u FBiH...

HR: Što se Uprave carina tiče, stvar je dosta jasan. Iznesene su optužbe koje se moraju provjeriti u odgovarajućoj pravnoj proceduri. No, taj slučaj vrlo jasno pokazuje koliko je bitna i nužna temeljita reforma pravosuđa.

Kada govorimo o AM Špedu, to je za mene jako bitan slučaj. Vrlo me brine ono što čitam u vezi s tim u ovdašnjim novinama. Taj slučaj pratim vrlo pažljivo i očekujem detaljan izvještaj o svemu već do kraja sedmice.

DA: Je li tačno da ste premijeru Behmenu prenijeli da ćete, ako budete morali, smijeniti ministra Maslešu?

HR: Imam jako puno razgovora sa velikim brojem ljudi. U ovom konkretnom slučaju jako mi je bitno da se poštuje zakonom propisana procedura. Mislim da to ovdje nije bio slučaj.

Ludi bh. zakoni

HR: Ako neko ko ispuni obrazac za prijavu naoružanja napiše nešto pogrešno, može zaglaviti u zatvor. Ako policajac zaustavi nekoga ko nosi neprijavljeno oružje, ništa se ne može desiti. Zar to nije primjer ludih zakona.

Ako želite početi nezakoniti posao, za to vam u BiH treba jedan dan. Za na zakonima zasnovan posao treba vam cijelih stotinu dana. Želim da ljudi znaju da je meni jasno da ovdje postoji siva ekonomija u koju loši zakoni naprosto tjeraju ovdašnje uspješne ljude.

Provođenje nametnutih odluka

HR: Postoje neki stavovi u RS da su odluke mog prethodnika o formiranju Visokog sudskog vijeća pogrešne. Ja ne mislim tako. Apsolutno podržavam i istrajat ću u provođenju onoga što je Petrič nametnuo, a postoji pravni način da se te odluke provjere.

Smatram da je to ispravna odluka i niko ne treba da sumnja ili osporava moju odlučnost da se ovo važno tijelo formira.

Visoko sudsko vijeće od suštinskog je značaja. Ne vjerujem da će, niti da bi trebalo, neke najave iz RS s tim u vezi usporiti cijeli proces.

Nemam ja vreće zlatnika

HR: Dočekan sam ovdje sa, bojim se, prevelikim očekivanjima. To i mogu razumjeti, nakon tako teškog vremena koje je iza vas. Ali, ja nisam čarobnjak koji će sve riješiti. Nemam ja vreće zlatnika koje ću prosipati ovuda. Rješenje se nalazi u vladavini zakona i zato sam u svom nastupnom govoru istakao: prvo vladavina zakona, a onda zapošljavanje kroz reforme. Za to treba vremena i strpljenja. A glavninu posla morate uraditi vi – narodi BiH.

Hapšenje Karadžića i Mladića

HR: Apsolutno sam siguran u odlučnost SFOR-a i NATO-a da urade ovaj posao. Želio bih da imam isti osjećaj kada su vlasti RS u pitanju i njihova obaveza koju moraju izvršiti pomažući da se pravda zadovolji. Za mene nije pitanje da li će se hapšenje desiti, već kada će se desiti. Bio sam vojnik i znam da to nije lako, ali sam ubijeđen da će SFOR i NATO to uraditi.

Jasno je da održivog mira nema bez tog bitnog dijela pravde. Naš napredak bit će i brži i uspješniji kada se ova hapšenja

urade i zato vršim izuzetan pritisak da se to što prije uradi.